
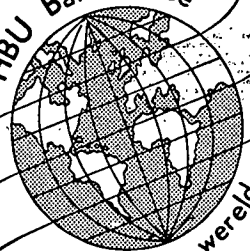

Economisch - Statistische Berichten

44e JAARGANG - 9 SEPTEMBER 1959 - No. 2200

HBU **HBU**

HBU Bankservice

omvat de wereld

→ Onze bankservice staat ter beschikking van de zakenman,
→ die prijs stelt op een vlotte en juiste behandeling van zijn belangen,
→ waar ook ter wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

vacatures

BROCADES

N.V. Koninklijke Pharmaceutische Fabrieken v/h
BROCADES-STHEEMAN & PHARMACIA

Voor de behandeling van specifiek juridische zaken en secretariaatswerkzaamheden van uiteenlopende aard, nodigen wij sollicitanten uit naar de functie van:

Bedrijfsjurist

Voor een jonge jurist met een brede — niet uitsluitend juridische — belangstelling ligt hier een ruim arbeidsveld met zeer goede toekomstmogelijkheden.

Leeftijd ca. 27-32 jaar.

Enige reële ervaring als bedrijfsjurist of als advocaat is noodzakelijk.

Sollicitatie met volledig curriculum vitae, vermelding van eventueel huidige salariering, referenties, etc. worden gaarne verwacht, geadresseerd aan de afd. Personeelszaken, Postbus 48, Amsterdam.

Adviezen
bij de keuze
van
beleggingen
en het sluiten
van alle
verzekeringen

R. MEES & ZONEN

ROTTERDAM

**ECONOMISCH-
STATISTISCHE BERICHTEN**

Uitgave van het Nederlandsch-Economisch Instituut

Adres voor Nederland: *Pieter de Hoochweg 118, Rotterdam-6.*
Telefoon redactie: 0 1800 of 0 10 52939. Administratie:
0 1800 of 0 10 38040. Giro 8408.

Bankiers: *R. Mees en Zoonen, Rotterdam. Banque de Commerce, Koninklijk Plein 6, Brussel, postcheque-rekening 260.34.*

Redactie-adres voor België: *Dr. J. Geluck, Zwijnaardse Steenweg 357, Gent.*

Abonnementen: *Pieter de Hoochweg 118, Rotterdam-6.*

Abonnementsprijs: *franco per post, voor Nederland en de Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f. 29,—, overige landen f. 31,— per jaar. (België en Luxemburg B.fr. 400). Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.*

Losse nummers 75 ct.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam-6.

Advertenties. *Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de N.V. Koninklijke Nederl. Boekdrukkerij H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 1 of 3).*

Advertentie-tarief *f. 0,30 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f. 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.*

Kolen en staal

In zijn belangwekkend artikel „Kolencrisis en steunmaatregelen van de Staten”, verschenen in „E.-S.B.” van 2 september jl., schrijft Mr. P. A. Blaisse, dat de kolencrisis geen conjunctureel maar een structureel karakter draagt. Officiële rapporten ondersteunen deze mening. Het is verheugend te mogen constateren, dat men de onaangename realiteit durft te erkennen en zich klaarblijkelijk beraadt op door de Staten te treffen steunmaatregelen.

De door de Duitse Bondsregering overwogen maatregelen, nl. het opleggen van lasten aan een concurrerende bedrijfstak, de aardolie-industrie, verdienen met recht het predikaat „steun”, en zijn volgens Mr. Blaisse bovendien in strijd met het verdrag der E.G.K.S. Het is niet geheel onbegrijpelijk, dat men, in Duitsland, de afzetmoeilijkheden der kolenmijnen bestuderende, is gestuit op de sterke concurrentiepositie van de olie; en daarom op dat terrein tracht de kolen tegemoet te komen.

Ervan uitgaande dat het kolenverbruik waarschijnlijk zal afnemen, dient men niet uit het oog te verliezen, dat er sectoren zijn, waar de behoefte uitsluitend door kolen kan worden gedekt, en wel in de eerste plaats bij de fabricage van cokes ten behoeve van de staalindustrie. Zich daarop richtende zou men het onderhavige structuurprobleem op een meer positieve wijze dan men zulks in Duitsland schijnt te willen doen, kunnen trachten op te lossen met maatregelen die minder de naam van steun verdienen dan veeleer die van versterking der positie van de steenkolenmijnbouw. Dit geldt in het bijzonder voor Nederland.

Het is bekend, dat de Nederlandse kolen uitzonderlijk goede cokeskolen zijn, hetgeen niet gezegd kan worden van een aanzienlijk deel der andere Westeuropese kolen. Uit Nederlandse kolen wordt met name uitstekende hoogovencokes gemaakt. E.G.K.S.- en O.E.E.S.-studies spreken de verwachting uit, dat de produktie der Westeuropese staalindustrie in 1965 minstens 100 tot 110 mln. ton zal moeten bedragen om de bestaande behoefte te kunnen dekken. In 1957 bedroeg deze produktie nog slechts 88 mln. ton.

Ofschoon recente publikaties genoemde cijfers, vanwege de recessie van 1958, naar enige jaren later verplaatsen, staat vast, dat de staalproduktie in de komende tijd aanzienlijk uitgebreid zal moeten worden om het welvaartspeil in West-Europa te kunnen handhaven. De

afzetmogelijkheid van de Nederlandse cokeskolen zal worden vergroot, indien Nederland erin slaagt een deel van de uitbreiding der staalproduktie voor zijn rekening te nemen. De voorwaarden daartoe zijn gunstig te noemen. Immers, de natuurlijke vestigingsplaats der staalindustrie verschuift meer en meer naar de zee en naar de mond der grote rivieren, o.a. omdat men aldaar de toenemende ijzerertsstroom die het aan erts armer wordende Europa moet importeren, op voordelige wijze kan veredelen.

Wie van mening is dat bij de beoordeling van vestigingsvoorwaarden in Europa, de blik steeds meer over de landsgrenzen heen zal reiken; houdt het niet voor uitgesloten, dat ons bij uitstek gunstig gelegen territoir eens een staalindustrie zal dragen, die vele miljoenen tonnen produceert. En voor elke ton staal is 1 ton cokes nodig, gemaakt uit 1,3 ton kolen. Het historisch gezien gunstig gelegen kleine Luxemburg maakt thans bijna driemaal zoveel staal als Nederland. Waarom zou onder zich structureel wijzigende omstandigheden de verhouding niet andersom kunnen worden?

Ofschoon de Nederlandse mijnen als leverancier van een expanderende staalindustrie op Nederlands gebied een voorsprong hebben op de andere Westeuropese mijnen, zullen zij moeten concurreren met de Amerikaanse. Men mag te dien aanzien echter optimistisch zijn: de afstand van Limburg naar de kust is beperkt en wordt overbrugd door een goede water- en spoorweg en, zoals gezegd, de Nederlandse hoogovencokes is van de allerbeste kwaliteit. Een goede samenwerking tussen leverancier en verbruiker heeft bovendien al menigmaal een ogenschijnlijk prijsnadeel teniet kunnen doen.

Wanneer de Nederlandse Regering haar meermalen uitgesproken belangstelling voor een verdere, gespreide expansie der staalindustrie zou menen te kunnen omzetten in daden, ter ondersteuning van het particulier initiatief, zou zij daardoor — in overeenstemming met de Algemene Doelstellingen der Hoge Autoriteit — maatregelen nemen, die niet alleen de grondslag onzer nationale industrie in het algemeen versterken en de politiek-economische positie van ons land, maar tevens de basis verbreden van de sociaal-economisch zo belangrijke steenkolenmijnbouw. Het somber gekleurde toekomstbeeld van tienduizenden Limburgse mijnwerkers zou daardoor een vrolijker tint verkrijgen.

Amsterdam.

J. F. DE MEIJER.

INHOUD

	Blz.		Blz.
Kolen en staal, door Dr. J. F. de Meijer	715	De ontwikkeling van de E.E.G. No. 5, door Prof. Dr. J. Kymmell.	721
Zijn de investeringen hier te lande duurder dan elders?, door Prof. Dr. J. B. D. Derksen met een naschrift van Prof. Dr. J. Tinbergen.	716	A a n t e k e n i n g : Zweedse ondernemingsresultaten in 1958.	725
Inkomensschommelingen in de detailhandel, door Drs. P. M. van Nieuwenhuyzen.	718	Geld- en kapitaalmarkt, door Dr. M. P. Gans.	726
		Mededelingen voor economen.	717
		Recente publikaties	727

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; L. M. Koyck; H. W. Lambers; J. Tinbergen; J. R. Zuidema.

Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Adjunct Redacteur-Secretaris J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens de Wilmars; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. J. Vlerick.

Onlangs heeft Prof. Tinbergen de opmerking gemaakt, dat de stijging van de produktie per man hier te lande is achtergebleven bij die in andere landen, omdat onze investeringen „duurder” zouden zijn geweest dan elders. Prof. Derksen acht deze opmerking zo belangrijk, dat hij er in dit artikel dieper op ingaat. Hiertoe berekent hij de bruto-kapitaalcoëfficiënten voor een aantal landen en analyseert hij de investeringen naar het type der kapitaalgoederen. Voorts geeft Prof. Derksen cijfers, welke laten zien dat de kapitaalgoederen in verhouding tot de consumptiegoederen hier te lande duurder zijn dan elders. In een naschrift stemt Prof. Tinbergen geheel in met de conclusie van Prof. Derksen dat een prijsverhoudingsverschil tussen Nederland en het geheel der O.E.E.S.-landen een deel van de verklaring kan zijn voor het feit van de hogere kapitaalcoëfficiënt die ons land vertoont. Verder onderzoek in dezen zou volgens Prof. Tinbergen de moeite waard zijn.

Tijdens een in februari jl. gehouden rede voor de Werkgeversgroep uit de Partij van de Arbeid heeft Prof. Dr. Tinbergen de opmerking gemaakt, dat de stijging van de produktie per man hier te lande is achtergebleven bij die in andere landen, omdat onze investeringen „duurder” zouden zijn geweest dan elders. De bezorgdheid van de spreker berust zeer waarschijnlijk op een verkenning van de beschikbare empirische gegevens over de grootte van de kapitaalcoëfficiënt hier te lande en elders.

De opmerking is zo belangrijk dat het de moeite loont er iets dieper op in te gaan. De kapitaalcoëfficiënt kan worden berekend uit de verhouding tussen de gemiddelde stijging van het reële inkomen over een bepaalde periode en de investeringen, gecorrigeerd voor prijsbewegingen over dezelfde periode. Men kan daarbij gebruik maken van de cijfers zoals deze bijv. voor de jaren 1948-1957 worden gepubliceerd door de O.E.E.S. In plaats van één cijfer te beschouwen voor geheel West-Europa, geven we liever de cijfers per land.

TABEL 1. *Bruto-kapitaalcoëfficiënten*

België	4,7	Noorwegen	8,1
Denemarken	6,0	Oostenrijk	2,7
West-Duitsland	2,6	Portugal	5,2
Frankrijk	3,3	Zweden	5,2
Griekenland	2,1	Verenigd Koninkrijk	5,0
Italië	3,4	Verenigde Staten	4,6
Nederland	4,4	Canada	5,2

Bron: berekend als verhouding tussen de gemiddelde jaarlijkse bruto-kapitaalvorming gedurende 1948-1957 en de gemiddelde jaarlijkse stijging van het nationale inkomen, beide uitgedrukt in constante prijzen van 1954. Zie: „O.E.E.C., Statistical Bulletin”, januari 1959, blz. 99-125.

De kapitaalcoëfficiënten voor Denemarken en Noorwegen lijken abnormaal hoog, waarschijnlijk als gevolg van het feit dat deze landen een zeer ruime definitie van kapitaalvorming hebben toegepast, welke vrijwel alle reparatiewerk mede omvat. Gebleken is dat een correctie hiervoor het cijfer voor de bruto-investeringen in Denemarken met ten minste één derde reduceert. De kapitaalcoëfficiënt voor Nederland lijkt niet bijzonder hoog in vergelijking met enkele andere landen en is zelfs lager dan in België, Canada, Engeland, de Verenigde Staten en Zweden.

Nader onderzoek van deze cijfers is echter gewenst. Dit kan geschieden door een analyse van de investeringen

Zijn de investeringen hier te lande duurder dan elders?

naar het type der kapitaalgoederen. Het zou immers kunnen zijn dat wij relatief méér investeren in minder produktieve objecten, zoals woningbouw, droogmakerijen, e.d. De cijfers wijzen echter anders uit.

TABEL 2.

Investeringen naar type van kapitaalgoederen, 1957

	Woning- bouw	Fabrieken, gebouwen	Overige werken	Transport- middelen	Machines en andere uitrusting	Bruto-kapitaal- vorming in pCt. van het bruto nationale prod.
	in pCt. van de bruto-kapitaalvorming in vaste activa					
België	25,3	27,6		8,8	38,3	16,1
Canada	16,7	50,6		8,7	24,1	27,5
Denemarken	16,8	12,9	14,1		56,3	17,0
Frankrijk	26,1	27,9		12,9	33,1	18,9
Griekenland	30,5	16,8	18,9	16,2	17,6	15,2
Ierland	16,9	14,1	23,9	11,3	33,8	12,5
Luxemburg	17,2	15,0	18,6	19,1	40,7	23,8
Nederland	22,0	15,3	10,5	19,3	32,9	24,8
Noorwegen	15,7	30,7		31,7	21,9	28,4
Oostenrijk	18,1	29,6		13,7	38,5	22,2
Portugal	25,7	45,5		11,9	16,8	15,8
Verenigd Koninkrijk	18,2	29,1		15,8	37,0	15,5
Verenigde Staten	23,7	18,9	21,2		36,2	17,4
Zweden	24,2	38,5		15,4	21,9	20,0

Bron: „Yearbook of National Accounts Statistics 1958”, Verenigde Naties, New York 1959.

Van een relatief groter aandeel van woningbouw en overige werken, w.o. openbare werken, in de totale investeringen is in ons land geen sprake. Integendeel, het blijkt dat de stellig zeer produktieve investeringen in machines en transportmiddelen hier te lande zelfs een hoger percentage vormen van de totale investeringen dan in andere landen. Dit sluit niet uit, dat op de lange duur de investeringen in de nijverheid hier toch misschien „duurder” zouden kunnen zijn dan in een groot land waar als gevolg van de snelle expansie van de markt soms zeer grote produktiestijgingen worden waargenomen. Het is natuurlijk mogelijk dat bijv. binnen de Euromarkt de Nederlandse nijverheid in de toekomst een snellere produktiviteitsstijging zal doormaken dan in het verleden, maar hoe deze zich zal verhouden tot de eveneens te verwachten snellere produktiviteitsstijging in andere landen valt niet te zeggen. Het is ook niet waarschijnlijk dat Prof. Tinbergen aan de ontwikkeling op lange termijn heeft gedacht.

Er is een ander aspect dat misschien van meer belang is en waarop blijkbaar nog niet de aandacht is gevallen. Wij bedoelen het met beschikbare statistische gegevens gemakkelijk te illustreren feit, dat de verhouding tussen het prijspeil van kapitaalgoederen en van consumptiegoederen hier te lande anders ligt dan in de omringende landen, in die zin nl., dat de kapitaalgoederen in verhouding tot de consumptiegoederen hier te lande duurder zijn dan elders.

TABEL 3.

Prijspeil van kapitaalgoederen in verhouding tot het prijspeil van consumptiegoederen in 1955

(Verenigde Staten = 100)

België	99	Italië	120
Denemarken	109	Nederland	128
West-Duitsland	119	Noorwegen	103
Frankrijk	127	Verenigd Koninkrijk	110

Bron: berekend uit de gegevens over het prijspeil van consumptiegoederen, resp. kapitaalgoederen, in verhouding tot dat in de Verenigde Staten. Zie: „An International Comparison of National Products and the Purchasing Power of Currencies”, Second Edition, O.E.E.C., 1957.

Dit komt vooral omdat het prijsniveau van consumptiegoederen hier lager is dan elders, en dit hangt wellicht samen met onze grote exportafhankelijkheid en de noodzaak hier te lande een iets lager peil van de reële beloningen en dus ook van het peil der prijzen van consumptiegoederen te accepteren. Bij kapitaalgoederen is onze importafhankelijkheid groter en daarom speelt het lagere inkomenspeil als kostenfactor hier dus een minder belangrijke rol.

Uit het voorgaande volgt dat eenzelfde volume van de investeringen hier te lande gepaard zal gaan met een iets geringere stijging van het volume van het nationale inkomen. D.w.z. de procentuele stijging van het nationale inkomen kan zeer goed even groot zijn als elders, maar bij de berekening van de kapitaalcoëfficiënt gaat het om

MEDEDELINGEN VOOR ECONOMISTEN

De financiële zelfstandigheid der gemeenten

Het Universitair Centrum voor Bestuurswetenschappen in de vier noordelijke provincies zal in het komende winterseizoen wederom in de provincies Drenthe, Friesland, Groningen en Overijssel een aantal discussiegroepen organiseren naar gelang van de belangstelling. Het ligt in de bedoeling, dat deze groepen onder leiding van Dr. J. G. Steenbeek, wetenschappelijk hoofdamtenaar aan de Rijksuniversiteit te Groningen, in een vijftal avonden per groep enige bestuurlijke aspecten van de financiële zelfstandigheid der gemeenten in beschouwing nemen. Hierbij moet met name worden gedacht aan de materie waarop het ontwerp-Financiële-Verhoudingswet 1959 betrekking heeft.

Aan de deelneming zijn geen kosten verbonden. Aanmeldingen onder verstrekking van de volgende gegevens — voor zover die althans op het Centrum niet reeds bekend zijn — worden gaarne ingewacht vóór 10 oktober a.s.: 1. naam; 2. voorletter(s); 3. adres; 4. werkkring; 5. opleiding; 6. avonden, waarop men regelmatig verhinderd zal zijn.

(Advertentie)

de verhouding tussen de omvang van de investeringen en de absolute — niet de procentuele — stijging van het reële nationale inkomen. In werkelijkheid wordt het nationale inkomen op korte termijn ook beïnvloed door veranderingen in de ruilvoet met het buitenland, en fluctuaties in de bezettingsgraad als gevolg van conjunctuurinvloeden. Het is o.i. dan ook niet gemakkelijk uit de beschikbare trekken of de investeringen hier te lande in aanmerkelijke mate duurder zouden zijn dan in andere landen, of niet.

's-Gravenhage.

Dr. J. B. D. DERKSEN.

NASCHRIFT

Ik ben collega Derksen dankbaar voor de aandacht die hij heeft gegeven aan dit vraagstuk, dat ook hij van belang blijkt te achten. Ik stem geheel in met zijn conclusie dat een prijsverhoudingsverschil tussen Nederland en het geheel der O.E.E.S.-landen een deel van de verklaring kan zijn voor het feit van de hogere kapitaalcoëfficiënt die ons land vertoont. Een vluchtige berekening op grond van Derksens getallen leidde mij tot een verschil in relatief prijspeil van kapitaalgoederen t.o.v. verbruiksgoederen van 10 pCt. (Nederland: 128, O.E.E.S.-landen, voor zover in zijn cijfers begrepen: 117). Dit zou dus ca. de helft kunnen verklaren van het verschil van bijna 20 pCt. in de kapitaalcoëfficiënt (Nederland: 4.7, tegenover O.E.E.S.: 3.8, volgens mijn cijfers).

Het zou de moeite waard zijn, en de lezer vergeve mij schoolmeester dat ik natuurlijk aanstonds denk aan een proefschrift, als iemand eens alle factoren die men kan aanvoeren op deze wijze bewerkte; waarbij ook de kwestie van de bouwtijd voor investeringen nog zou kunnen worden bezien. En wellicht nog de belangwekkende theoretische ontdekking van collega Verdoorn ¹⁾ dat de kapitaalcoëfficiënt afgeleid kan worden uit andere en o.a. hoger is voor een land met een hoge spaarquote dan voor een land met een lage, indien bevolkingsgroei en groei van de autonome efficiëntie dezelfde zijn.

J. TINBERGEN.

¹⁾ P. J. Verdoorn: „The Role of Capital and Technical Development in Long-Term Projection Models”, Colloque sur le capital fixe des entreprises, Brussel, april 1959.

In de detailhandel is er een nauw verband tussen het verloop van het nationaal inkomen en de inkomens in deze sector. Een verandering in het nationaal inkomen leidt tot een vrijwel gelijke verandering in de consumptieve bestedingen; deze veranderingen in de omzetten komen — ten gevolge van het grote aandeel vaste kosten — in versterkte mate tot uiting in de inkomens. Het meest regelmatig verloop der inkomens valt te constateren in de branches, waarin de wijzigingen in de inkomens geleidelijk de invloed ondergaan van veranderingen in de consumptieve bestedingen (o.a. voedingsmiddelen). Sterker fluctuaties doen zich voor in de branches der duurzame consumptiegoederen. Wanneer de afzet van bepaalde branches ten dele plaatsvindt in de produktiehuishoudingen, is het aannemelijk dat de schommelingen in de inkomens nog groter zullen zijn. Het verloop van menig individueel inkomen zal vanwege de concurrentie een afwijkend beeld in ongunstige zin van de hierboven geschetste tendens vertonen.

Inkomens- schommelingen in de detailhandel

Inleiding.

De kleine bedrijven nemen in ons land, wat betreft het aantal, een sterk overwegende positie in. Het aantal bedrijven dat men rekent tot de middenstand (bedrijven met maximaal 10 werkzame personen in ambacht, handel, vervoer en horeca) beloopt ca. 380.000, het aantal bedrijven in de land- en tuinbouw ca. 230.000. Deze groepen bedrijven maken tezamen ongeveer 95 pCt. uit van het totaal aantal bedrijven in ons land.

In het kader van de sociaal-economische politiek van de Overheid wordt sinds vele jaren vrij veel aandacht besteed aan het kleine en middelgrote bedrijf. Men kan zich afvragen of de maatregelen van de Overheid wellicht tot gevolg hebben gehad dat een zodanige mate van zekerheid t.a.v. de bedrijfsresultaten is ontstaan dat van het dragen van risico's nog slechts in geringe mate sprake is. Met name t.a.v. de landbouw leeft hier en daar wel de gedachte dat het beleid van garantieprijzen de boeren in zekere zin „een vast inkomen” verschaft.

Over de bedrijfsuitkomsten in de detailhandel en het ambacht en in de land- en tuinbouw verschijnen regelmatig publikaties van het Economisch Instituut voor de Middenstand (E.I.M.) en van het Landbouw-Economisch Instituut (L.-E.I.). Het lijkt de moeite waard aan de hand van deze gegevens eens na te gaan hoe het is gesteld met de wisselvalligheid van de bedrijfsresultaten in de loop der jaren. Voor de detailhandel is dit gedaan in dit artikel. In een volgend artikel zal worden ingegaan op de bedrijfsresultaten in de land- en tuinbouw.

De bedoelde gegevens zullen aantonen dat de factoren, welke de onzekerheden in het bedrijfsgebeuren veroorzaken en tot onzekere bedrijfsuitkomsten leiden, ook in deze bedrijven ten volle aanwezig zijn en dat het risico, één der meest wezenlijke kenmerken van het ondernemerschap, ook voor de ondernemers in de kleine bedrijven een realiteit is. De weergave van de schommelingen in de inkomens legt voorts de nadruk op de rechtvaardige wens — juist in de kring van de kleine zelfstandigen zo vaak naar voren gebracht — om bij de bepaling van de inkomstenbelasting het gemiddelde inkomen over enkele jaren als grondslag te nemen.

De benodigde gegevens — het verloop van de gemiddelde inkomens over een reeks van jaren — zijn helaas voor de verschillende sectoren in de middenstand verre van volledig. Zij ontbreken geheel voor de vervoerbedrijven en de hotel-, restaurant- en cafébedrijven. Voor de sectoren detailhandel en ambacht zijn de gegevens over een aaneengesloten reeks van jaren voor slechts 3 branches aanwezig¹⁾.

Naast deze gegevens zal voor een 12-tal branches worden volstaan met het verloop van de geldomzetten. Het ontbreken van de inkomensreeksen in 9 dezer branches behoeft niet als een groot bezwaar te worden gezien, omdat er — zoals uit de gegevens van bedoelde 3 branches zal blijken — een nauw verband bestaat tussen het verloop van de geldomzetten en het verloop van de inkomens. Van de eerdergenoemde 12 branches behoren er 10 tot de detailhandel en 2 (bakkers en slagers) tot de voedingsmiddelen-ambachtsbranches. Aangezien in deze laatste de winkelverkoop tevens een belangrijke plaats inneemt, is in dit artikel in feite alleen van detailhandel sprake, en wel van de branches in voedingsmiddelen resp. in duurzame consumptiegoederen.

De oorzaken van de schommelingen in de inkomens.

a. De betekenis van het verloop van het nationaal inkomen.

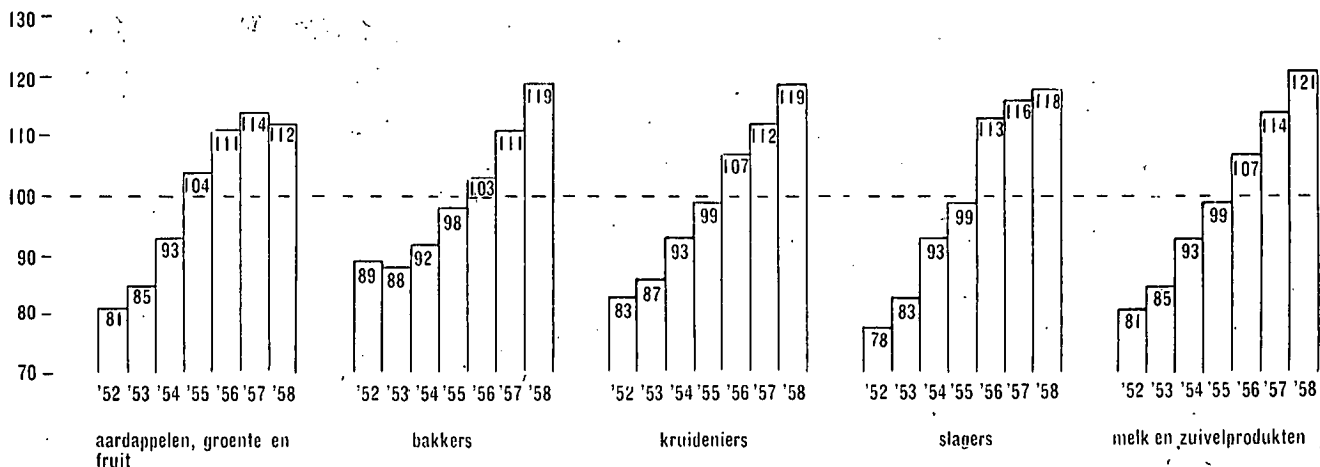
De inkomens in de detailhandel vertonen in sterke mate eenzelfde verloop als de omzetten; het verloop dezer laatste vertoont een nauw verband met dat van het nationaal inkomen en in het bijzonder met het deel der consumptieve bestedingen daarin²⁾. De verschillen in inkomenselasticiteit t.a.v. de vraag naar artikelen in de verscheidene branches leiden tot een ongelijke invloed van de veranderingen in het nationaal inkomen op de omzetten in deze branches. Daarbij valt, zoals uit de grafieken 1 en 2 blijkt, een duidelijk onderscheid te maken tussen de branches in de voedingsmiddelen enerzijds en de branches in de duurzame consumptiegoederen anderzijds.

¹⁾ Voor een aantal branches zijn weliswaar de bedrijfsresultaten over enkele jaren bekend, doch zij vormen geen aaneengesloten reeks.

²⁾ Zie de artikelen van schrijver in de nummers van 3 september 1958 en 20 mei 1959 van dit blad.

Grafiek 1

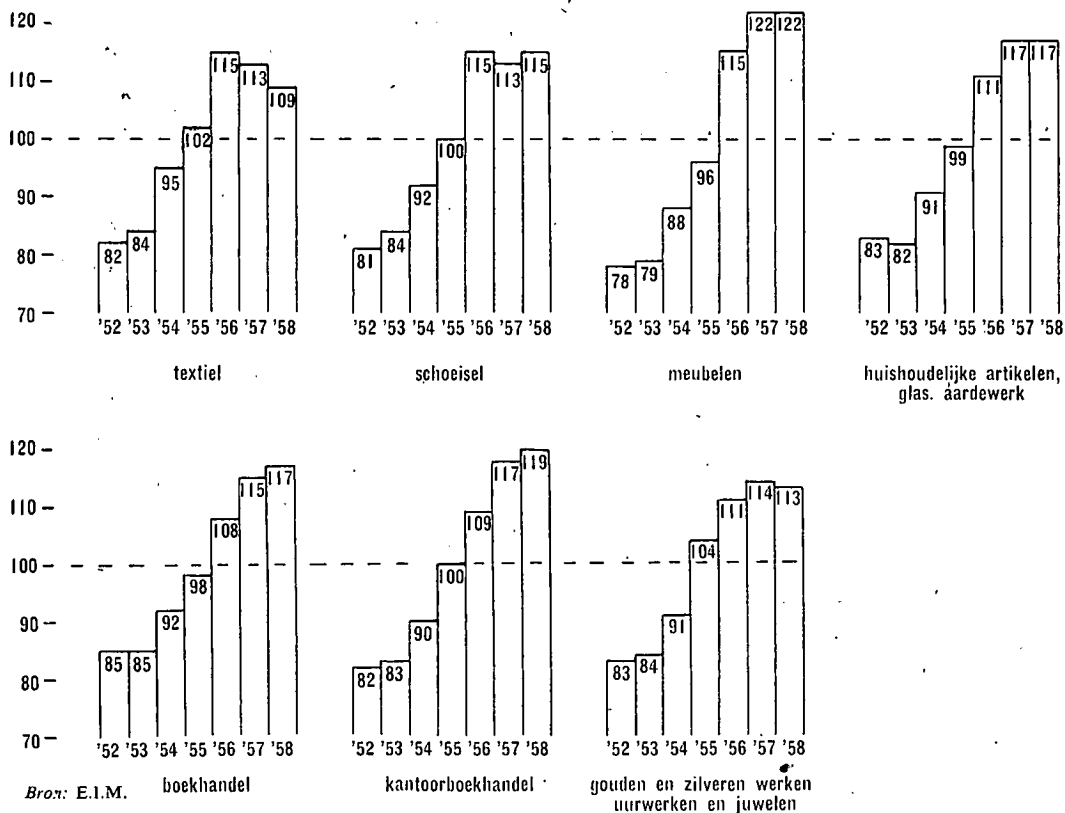
pCt. Het verloop van de geldomzet in enkele voedingsmiddelenbranches, uitgedrukt in het gemiddelde van 1952 t/m 1958

Bron: E.I.M.

Grafiek 2

pCt. Het verloop van de geldomzet in enkele branches van duurzame consumptiegoederen, uitgedrukt in het gemiddelde van 1952 t/m 1958

Bron: E.I.M.

De voedingsmiddelen geven in het algemeen een regelmatige stijging van de geldomzetten te zien. Bij de duurzame consumptiegoederen verloopt de stijging in de eerste jaren langzamer, om echter in de jaren 1954 t/m 1956 sterker te stijgen en in 1957 en 1958 de invloed van de bestedingsbeperking en in 1958 de invloed van de bestedingsbeperking merkbaar te ondervinden.

De invloed van een verandering in de omzet op de hoogte van het inkomen spreekt duidelijk, wanneer men bedenkt dat in de kleine bedrijven de kosten grotendeels het karakter van vaste kosten hebben. Zowel in de beschikbare arbeid als in de beschikbare bedrijfsruimte is doorgaans een reserve aanwezig, welke een stijgende omzet tot een zekere

grens kan opvangen, zonder kostenverhoging. Een verandering in de geldomzet komt derhalve, bij gelijkblijvend kostenpeil, in *versterkte* mate tot uiting in de verandering in het inkomen, tenzij de verandering in de geldomzet voornamelijk het gevolg is van een verandering in de inkoopproducten, zoals het geval is de detailhandel in melk en zuivelproducten het geval is geweest. Het is dan ook zeer wel verklaarbaar dat de inkomens in de detailhandel een vrij regelmatige stijgende tendens te zien hebben gedurende de jaren van gunstige conjunctuur, terwijl zij bij dalende conjunctuur een daling vertonen; zij worden derhalve in sterke mate conjunctureel bepaald.

Het valt te betreuren dat gegevens omtrent het omzetverloop in die branches der duurzame consumptiegoederen welke het meest conjunctuurgevoelig zijn (elektrotechnische huishoudapparaten, radio's, televisietoestellen, bromfietsen, scooters, motorfietsen, auto's e.d.) ontbreken. Het beeld dat aan de hand van bovenvermelde branches wordt weergegeven is dan ook „te vlak” voor de *gehele* detailhandel. Dit geldt ook voor het verloop van de inkomens dat verderop voor drie branches wordt gegeven ³⁾. Deze laatste gegevens moeten dan ook mede als voorbeelden worden gezien voor het vrij nauwe verband tussen het verloop van het nationaal inkomen en — via het verloop van de geldomzetten — het verloop van de inkomens in de detailhandel.

b. De betekenis van het prijs- en kostenpeil.

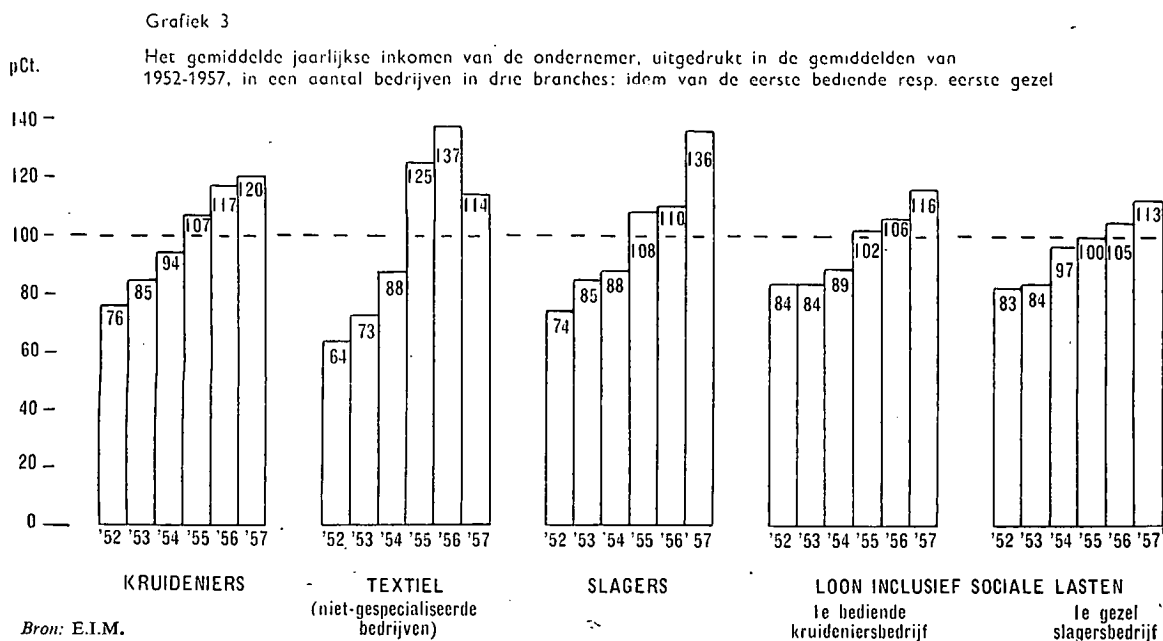
Wanneer wij hier spreken over de prijzen in hun betekenis voor het inkomen is in de eerste plaats van belang de marge tussen verkoopprijs en inkoopprijs. Veranderingen in de verkoopprijzen als gevolg van wijzigingen in de inkoopprijs kunnen van invloed zijn, zowel op de hoogte van de marge (wanneer deze procentueel gelijk blijft), als op de omzet. Het verloop van het prijspeil van de grondstoffen en eindprodukten is dan ook niet zonder betekenis voor het inkomen. Doch de marges hebben in het algemeen de neiging zich, zij het soms met vertraging, aan te passen aan een peil dat wordt bepaald door de heersende koop-

De feitelijke toestand heeft zich voorgedaan dat onder het samenstel van factoren (o.a. vraag, inkooprijzen, concurrentie, margepolitiek van de Overheid, verticale prijsbinding) de hoogte van de marges een vrij constant verloop te zien heeft gegeven. Gegeven de — in het algemeen — stijgende omzetten betekende dit een doorgaans stijgende bruto-winst. Ten gevolge van de jaarlijks stijgende exploitatiekosten heeft dit geleid tot een vrij geleidelijke doorgaans matige stijging van de inkomens, met dien verstande dat zich tussen de verschillende branches verschillen hebben voorgedaan, vooral ook wat betreft de ongunstige invloed van de bestedingsbeperking.

De schommelingen van de inkomens.

In het onderstaande wordt nu het *verloop* van de gemiddelde inkomens van een aantal bedrijven in drie branches weergegeven ^{4) 5)}.

Bij het beoordelen van dit verloop moet men niet uit het oog verliezen dat zich gedurende deze jaren een zekere trend heeft voorgedaan, zowel in het nationaal inkomen als in het loon van de bedienden en gezellen in deze bedrijven. Derhalve is het verloop van de arbeidskosten van een eerste bediende in het kruideniersbedrijf en van de eerste gezel in het slagersbedrijf eveneens in de grafiek weergegeven. Men mag het verloop van deze lonen uiteraard niet zien als maatstaf van de trend in de ondernemers-

kracht en de daaruit voortvloeiende vraag en door de bestaande concurrentieverhoudingen. Deze laatste factoren zijn primair voor de hoogte van de marges, en daarmee voor de bruto- en nettowinst; de hoogte der inkooprijzen is secundair.

³⁾ Hoewel we om genoemde redenen ons hebben moeten beperken tot de detailhandel is het goed er op te wijzen, dat er aanleiding is te veronderstellen dat het verloop van de omzetten en diengevolge van de inkomens in de andere sectoren in de middenstand onregelmatiger zijn. De horeca-bedrijven zijn mede afhankelijk van seizoen en weersomstandigheden. Het omzetverloop in de vervoerbedrijven en in vele ambachtsbedrijven (bijv. de bouwambachten) toont slechts ten dele een verband met het verloop der consumptieve bestedingen, doch is voor een ander deel afhankelijk van het minder regelmatig verloop van de bedrijvigheid in de produktiehuishoudingen.

inkomens, doch slechts als een hulpmiddel voor de beoordeling van de grootte der schommelingen. Bedoelde opgaande lijn werd mede bepaald door een meer structurele factor, nl. door de relatieve afname (t.o.v. de groeiende bevolking) van het aantal bedrijven, waardoor de omzet der waargenomen bedrijven gunstig werd beïnvloed.

De conclusie kan nu zijn dat de schommelingen in deze drie branches dooreengenomen weliswaar niet groot, doch

⁴⁾ In deze branches zijn resp. gevestigd ca. 22.000 kruideniers, ca. 20.000 textieldetaillisten en ca. 9.000 slagers.

⁵⁾ Het inkomen van de ondernemer is het verschil tussen de opbrengsten en de bedrijfseconomische kosten (met uitzondering van het gewaardeerde loon voor de ondernemer). Dit inkomen vormt derhalve de beloning voor *alle* werkzaamheden die de ondernemer *zelf* verricht.

wel van betekenis, zijn te achten. Ze zijn het geringst in de beide levensmiddelenbranchen en het grootst in de branche van de duurzame consumptiegoederen. Met het betrekkelijk rustige verloop van de *gemiddelde* inkomens in deze branches zou de indruk kunnen zijn gevestigd dat het met de bestaanszekerheid in de middenstand zeer gunstig is gesteld. Men mag echter niet over het hoofd zien dat in vele branches een sterke concurrentie heerst (o.a. met het grootwinkelbedrijf), die plaatselijk zeer fel kan zijn en menig middenstandsbedrijf in zodanige moeilijkheden kan brengen, dat liquidatie of overdracht het gevolg moet zijn. De geringe toestroming van kleine zelfstandigen die in verscheidene branches valt waar te nemen, heeft voor een belangrijk deel als oorzaak dat aan het opbouwen van een behoorlijke omzet, en het handhaven daarvan, een groot risico is verbonden.

Samenvatting.

De kleine bedrijven maken in ons land ongeveer 95 pCt. van het totaal aantal bedrijven uit. De sociaal-economische politiek van de Overheid bevat verscheidene elementen, welke de instandhouding en ontwikkeling van het gezonde kleine en middelgrote bedrijf bevorderen. De vraag kan worden gesteld, of deze maatregelen wellicht zodanig zijn dat de risico's van het midden- en kleinbedrijf zo gering zijn geworden dat de ondernemers in deze bedrijven een gestabiliseerd „veilig” inkomen genieten. Een indruk

omtrent de wisselvalligheid der bedrijfsresultaten is tevens van belang voor het vraagstuk van de bepaling van de inkomstenbelasting op basis van de gemiddelde inkomens over enkele jaren; een vraagstuk dat in de kring dezer ondernemers vaak naar voren wordt gebracht.

In de detailhandel is er een nauw verband tussen het verloop van het nationaal inkomen en de inkomens in deze sector. Een verandering in het nationaal inkomen leidt tot een vrijwel gelijke verandering in de consumptieve bestedingen; deze veranderingen in de omzetten komen — ten gevolge van het grote aandeel vaste kosten — in versterkte mate tot uiting in de inkomens. Het meest regelmatig verloop der inkomens valt te constateren in de branches, waarin de wijzigingen in de inkomens geleidelijk de invloed ondergaan van veranderingen in de consumptieve bestedingen (o.a. voedingsmiddelen). Sterker fluctuaties doen zich voor in de branches der duurzame consumptiegoederen. Wanneer de afzet van bepaalde branches ten dele plaatsvindt in de produktiehuishoudingen, is het aannemelijk dat de schommelingen in de inkomens nog groter zullen zijn.

De concurrentie, welke vooral in bepaalde branches en/of plaatselijk scherpe vormen kan aannemen, betekent voor de individuele middenstander een groot risico. Het verloop van menig individueel inkomen zal dan ook een afwijkend beeld in ongunstige zin van de hierboven geschatte tendens vertonen.

¹s-Gravenhage.

P. M. VAN NIEUWENHUYZEN, ec. drs.

De ontwikkeling van de E.E.G. No. 5*)

Algemeen.

De periode dat het merendeel van de energie en de tijd van de instellingen werd besteed aan de opbouw van een eigen personeelsapparaat, is thans wel voorbij. Voor het grootste probleem stond hier de Europese Commissie, welke een eigen apparaat van de grond af moest opbouwen. Het Secretariaat van de Raad, alsmede het Hof en het Parlement beschikten reeds over een kern van personeel, dat tot nu toe uitsluitend werkzaam was voor de E.G.K.S.

Met betrekking tot de opbouw van het apparaat van de Europese Commissie was de situatie per 1 mei 1959 voor de verschillende categorieën ambtenaren en ingedeeld naar nationaliteiten als volgt:

	D	F	I	B	N	L	Totaal
Categorie A	94	102	87	58	51	18	410
Categorie B	46	46	31	37	25	10	195
Categorie C	133	108	91	136	41	23	532
Vertaal- en tolkendienst	18	10	10	4	5	1	48
	219	266	219	235	122	52	1.185

Ter toelichting diene, dat de A-functionarissen in het algemeen kunnen worden beschouwd als de staffunctionarissen, de B-functionarissen als het technisch administratieve personeel, zoals chauffeurs, werkers, stokers, bodes etc.

Het apparaat van de Commissie omvatte begin mei dus ongeveer 1.200 functionarissen. Of dit aantal relatief groot is of als bepaald noodzakelijk moet worden beschouwd, is moeilijk te beoordelen. Hoogstens bestaat de indruk dat het apparaat, waarvan de leiding uit 9 directeuren-generaal,

een algemeen secretaris en 35 daaronder ressorterende directeuren bestaat — zulks in verband met het netelige nationaliteitsvraagstuk — enigszins topzwaar is opgezet en dat de competentieverdeling daardoor niet altijd even scherp en bevredigend kan zijn.

Het Secretariaat van de Raden van Ministers van E.E.G., Euratom en de E.G.K.S. telt thans ongeveer 250 man, de Griffie van het Parlement van de drie gemeenschappen ruim 300 man en de Griffie van het Europese Hof circa 80 man.

Het belangrijkste probleem, dat met betrekking tot het personeel van de instellingen der Gemeenschappen nog moet worden geregeld, is het personeelsstatuut en met name de bezoldigingsregeling, welke daarvan een essentieel onderdeel uitmaakt.

Een ontwerp bezoldigingsregeling is thans opgesteld door een groep van nationale deskundigen. Dit ontwerp zal de komende weken door de Raad worden besproken. Het daarin voorgestelde salarisniveau ligt in het algemeen lager dan dat van de E.G.K.S., dat thans als voorlopige regeling ook op de functionarissen van de E.E.G. van toepassing is.

*) De ontwikkeling van de gebeurtenissen in de E.E.G. alsook de beroepsactiviteiten van Uw kroniekschrijver hebben, min of meer ongewild, geleid tot een 4-maandelijkse in stede van een 3-maandelijkse rapportage. Ik stel mij voor ook in de toekomst dit ritme aan te houden, zij het dat deze kroniek dan niet meer beschouwd kan worden als een kwartaalbericht. Vandaar dat zij voortaan niet meer als zodanig, maar met een nummer-aanduiding zal verschijnen.

(Advertentie)

Een van de belangrijkste grondgedachten, waarvan de nationale deskundigen zijn uitgegaan, is dat het salarisniveau van de nieuwe Europese Gemeenschappen niet zoveel hoger zou mogen liggen dan het salarisniveau in de Raad van Europa, de O.E.E.S., de N.A.V.O. en de W.E.U. — welke organisaties thans een gemeenschappelijke bezoldigingsregeling hebben — dat hierdoor een sterke trek van deze oudere organisaties zou ontstaan naar de nieuwe Gemeenschappen of tot nieuwe salariseisen zou leiden in deze oudere intergouvernementele organisaties. Tevens speelde bij de regeringsdeskundigen een rol de overweging, dat het van groot belang is op de langere duur te komen tot een zgn. „fonction publique européenne”, een algemeen Europees ambtenarenstatuut en salarisregeling, dat de mogelijkheid moet openen, dat functionarissen zonder veel moeilijkheden voor hun salaris, pensioen en andere rechten kunnen overgaan van de ene organisatie naar de andere.

De Europese Commissie en de Euratom Commissie hebben inmiddels reeds bezwaren geopperd tegen de voorgestelde salarisregeling, voornamelijk op grond van de overweging, dat deze een achteruitgang zou betekenen voor de betrokken functionarissen. Thans genieten zij immers provisorisch de bezoldigingen van de E.G.K.S. In hoeverre de regeringen aan de wens van de Commissies tegemoet zullen komen, is nog niet te voorzien. Enerzijds kan men stellen, dat het huidige salarisniveau voor de Europese functionarissen aan de zeer ruime kant is. Berekent men het gemiddelde, netto inkomens van het totale personeel van de E.E.G., dus met inbegrip van bodes, chauffeurs etc., dan blijkt dit een bedrag in de orde van grootte van f. 22 à 24.000 per persoon per jaar te zijn. Dit bedrag ligt aanzienlijk hoger dan het netto salaris van een directeur-generaal en een secretaris-generaal van een departement in ons land. De middelhoge en hoge A-functionarissen van deze organisaties genieten momenteel inkomens (inclusief de verschillende toelagen) tussen de f. 30.000 en f. 45.000, waarover geen belasting wordt betaald. In Nederland verdienen vergelijkbare ambtenaren tussen de f. 10.000 en f. 15.000 per jaar, zij het dat daarvan wel belasting moet worden betaald. Daartegenover staat, dat de hoge salarissen vaak noodzakelijk zijn om goede mensen te kunnen aantrekken en te kunnen concurreren met nationale administraties, welke met name in Duitsland en in België aanzienlijk hogere salarissen betalen aan de ambtenaren dan in Nederland.

Melding zij gemaakt van de instelling van de Financiële Controle Commissie, bestaande uit zes man, één uit elk van de Lid-Staten. Hiermee is de organisatorische opbouw van de E.E.G. voltooid. Deze Controle Commissie is te vergelijken met de Algemene Rekenkamer in Nederland. Op grond van art. 206 van het E.E.G.-verdrag controleert zij niet slechts de wettigheid en de regelmatigheid van de ontvangsten en uitgaven, maar stelt zij bovendien vast of een goed financieel beheer werd gevoerd. Blijkens de vele krantenartikelen welke de laatste weken zijn verschenen naar aanleiding van het rapport van de Financiële Controleur van de E.G.K.S. kan het laatste gedeelte van deze taakomschrijving van belang worden.

Gemeenschappelijke markt.

Met betrekking tot de ontwikkeling van de gemeenschappelijke markt en de tot stand gebrachte tariefverlagingen en contingentsverruiming is niet veel nieuws te melden sinds de vorige kroniek. De reeds gesignaleerde moeilijkheden met betrekking tot de Duitse landbouwprodukten en tabaksmonopolies in Italië en Frankrijk zijn nog niet nader tot een oplossing gebracht. Voor de produkten tarwe en suiker schijnt, behalve Nederland, nog geen van de Lid-staten enige feitelijke contingentsopening te hebben verwezenlijkt. In september zal opnieuw een uitvoerige bespreking onder leiding van de Commissie plaatsvinden, waarbij het zgn. „cadre contingentaire”, omvattend alle produkten welke binnen de Gemeenschap nog gecontingenteerd worden, van alle Lid-staten nauwkeurig zal worden geanalyseerd en waarbij zal worden nagegaan in hoeverre de Lid-staten hebben voldaan aan de algemene aanbevelingen van de Commissie, neerkomend op een zo ruim mogelijke interpretatie van de verdragsbepalingen. Een van de belangrijkste meningsverschillen welke nog bestaat, betreft de vraag wat het uitgangspunt moet zijn bij het vaststellen van de geglobaliseerde en te verhogen contingenten. Moet hierbij worden uitgegaan van de nominale hoogte van de verschillende bilaterale contingenten vastgelegd in de verdragen, of van de feitelijk toegestane invoer? Waar de feitelijk toegestane invoer in een groot aantal gevallen aanzienlijk hoger was dan de nominale contingenten heeft de Commissie en hebben ook de Benelux-landen zich steeds op het standpunt gesteld, dat deze feitelijke situatie als zijnde de meest liberale, als uitgangspunt voor de contingentsvaststelling en -verhoging moest worden genomen. Dit uitgangspunt is echter met name van Duitse zijde tot op heden niet aanvaard.

Voor zover ik een algemene indruk zou mogen geven van de discussiës, zoals deze tot nu toe hebben plaats gevonden met betrekking tot de onderlinge contingentsverruiming, dan is het deze, dat de standpunten van de zijde van het zo vrijhandelsgezinde Duitsland vaak restrictiever zijn dan was verwacht en dat de van Franse zijde ingenomen standpunten op dit punt vaak meevallen. In het algemeen blijkt duidelijk hoezeer de Franse economische saneringsmaatregelen van december 1958 heilzaam hebben gewerkt en de verwachtingen van velen hebben overtroffen. Mede hierdoor behoefde de Franse Regering geen beroep te doen op het beruchte Protocol voor Frankrijk. De grote lijn van de Franse houding is in vele opzichten minder protectionistisch dan vroeger; slechts op allerlei detailpunten blijft het Franse administratieve protectionisme nog voortleven, hetgeen na een praktijk van zo lange jaren niet zo verwonderlijk is.

Vermelding verdient in dit verband dat het eerste beeld van de feitelijke ontwikkeling van de onderlinge handel tussen de Lid-staten redelijk gunstig is. Blijkens onderstaande tabel is de onderlinge handel tussen de Lid-staten in de eerste maanden van 1959 ten opzichte van 1958 meestal meer toegenomen dan de handel van de Lid-staten met de

buitenwereld. Onderstaand tableau moge dit nader illustreren.

Handelsverkeer tussen de E.E.G.-landen in 1959

(toeneming (+), resp. afnemning (—) in pCt. t.o.v. 1958)

	Nederland jan./juni	B.L.E.U. jan./april	Frankrijk jan./mei	Duitsland jan./juni	Italië jan./mei
Invoer:					
Totaal	+ 7	+ 3	— 19	+ 8	0
E.E.G.	+ 13	+ 3	— 10	+ 18	+ 12
Rest van de we- reld	+ 3	+ 4	— 22	+ 5	— 4
Uitvoer:					
Totaal	+ 10	— 2	+ 3	+ 8	+ 7
E.E.G.	+ 12	— 2	+ 18	+ 5	+ 10
Rest van de we- reld	+ 9	— 2	— 2	+ 9	+ 6

Hoewel conjuncturele factoren bij deze ontwikkeling zeker een belangrijke rol hebben gespeeld, doordat in het algemeen de produktie in de meeste Westeuropese landen sterker is gestegen dan in de rest van de wereld, is de ontwikkeling te frappant om niet een zekere samenhang met de eerste maatregelen in E.E.G.-verband te suggereren.

Een andere ontwikkeling, welke voldoende interessant is om te signaleren betreft de activiteiten van het bedrijfsleven in de zes landen om te komen tot nauwer onderling overleg en sterkere onderlinge samenwerking en de tendentie tot concentraties van bedrijven binnen elk van de Lid-staten.

Dit nauwere overleg en deze versterkte samenwerking vindt voornamelijk plaats in de vorm van oprichting van verenigingen of werkgroepen van organisaties van bedrijven of van bedrijfstakken in de Lid-staten; onder andere in de metaalindustrie, de chemische industrie, de voedingsmiddelenindustrie etc. en eveneens op het gebied van de handel. Het merendeel van deze nieuwe verenigingen zetelt in Brussel, uiteraard teneinde zoodoorg hun specifieke belangen te kunnen behartigen bij de Europese instellingen. Voor de industrie als geheel werd een overkoepelend orgaan ingesteld, U.N.I.C.E. (Union des Industries de la Communauté Européenne), waarvan de industriële werkgeversverbonden in de Lid-staten lid zijn.

Opvallend zijn ook de vele overeenkomsten welke in het afgelopen jaar tot stand kwamen tussen bedrijven gevestigd in verschillende Lid-staten. Het betreft hier een lange en steeds langer wordende reeks concrete overeenkomsten van samenwerking, o.a. op het gebied van de automobiefabricage, de produktie van helicopters, bepaalde textielprodukten, veevoeder, machineonderdelen, elektronische instrumenten, vliegtuigonderdelen, email, fotografisch papier, plastics, biscuits etc. Opmerkelijk zijn ook de nieuwe Euro-beleggingsfondsen, waarvan er reeds enige zijn opgericht.

Ten slotte ziet men binnen de verschillende E.E.G.-landen een onmiskenbaar proces van een verdergaande concentratie, samensmelting en oprichting van een gemeenschappelijke produktie, research of verkoopmaatschappijen, een proces dat naar men redelijkerwijs kan aannemen sterk onder de invloed van de totstandkoming van de gemeenschappelijke markt staat.

Uiteraard zijn deze verschijnselen economisch van groot belang, omdat zich hierin één van de mogelijke gunstige effecten van de gemeenschappelijke markt manifesteert, namelijk de meer efficiënte produktie en afzet als gevolg van de meerdere concurrentie. Daarnaast

zal zich dan ook, zij het waarschijnlijk in een langzamer tempo, voltrekken het proces van een betere arbeidsverdeling binnen het E.E.G.-gebied als gevolg van de additionele afzetmogelijkheden, welke de sterkst concurrerende en goedkoopst producerende bedrijven hebben, eventueel ten koste van de minder goede en duur producerende bedrijven, en de daarmee samenhangende verschuivingen in het Europese investeringspatroon.

Gemeenschappelijk beleid.

Ook op dit gebied valt weinig nieuws te vermelden. Binnen de E.E.G. wordt grote activiteit ontwikkeld op het gebied van de landbouw. Het Europese Parlement bracht reeds een uitvoerig rapport uit met allerlei, zij het tamelijk vaag geformuleerde, aanbevelingen ten aanzien van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, waarover de Europese Commissie in het komende jaar voorstellen aan de Raad zal doen. Gezien de grote verschillen in opvatting met betrekking tot de landbouwpolitiek in de Lid-staten behoeft het niet te verbazen, dat ook de aanbevelingen van het Parlement weinig precies en ondubbelzinnig zijn met betrekking tot zulke vraagstukken als de toekomstige graanprijzen binnen de Gemeenschap, de contracten op lange termijn en het beleid tegenover derde landen.

Ook de Ministers van Landbouw kwamen opnieuw bijeen, zonder dat echter eventuele concrete resultaten van de bespreking werden gepubliceerd.

Op het gebied van de concurrentieregels gaat de inventarisatie van de subsidies voort.

De situatie met betrekking tot de kartelpolitiek is nog weinig duidelijk. De grootste moeilijkheid op dit gebied, ook in het vorige kwartaaloverzicht reeds gesignaleerd, is het feit, dat noch in België, noch in Italië, noch in Frankrijk, noch in Luxemburg een behoorlijk kartelregister bestaat, terwijl met name in Italië, België en Luxemburg de Regering tot op heden geen enkele mogelijkheid heeft om reëel in te grijpen tegen eventuele ongewenste kartelpraktijken of misbruik van economische machtsposities. De Commissie streeft er thans naar tot de opbouw van een eigen documentatie te komen. Bij het periodieke overleg tussen de regeringsvertegenwoordigers en de Commissie over deze vraagstukken, is er van Nederlandse zijde nog eens uitdrukkelijk op gewezen, dat de aandacht niet uitsluitend en zelfs niet voornamelijk moet worden gericht op de kartels, maar eveneens moet worden gericht op de economische machtsposities. Dit staat uiteraard in verband met het feit dat het verticale integratieproces en de economische machtsposities in de industrie in sommige van de partnerlanden sterker ontwikkeld zijn dan in Nederland.

Met betrekking tot de vervoerspolitiek heeft de Commissie onlangs een ontwerp-Verordening ingediend ter uitvoering van art. 79, lid 1, dat voorschrijft dat vóór het einde van de tweede etappe in het verkeer binnen de Gemeenschap de discriminaties moeten zijn opgeheven met betrekking tot de vrachtprijzen en de vervoersvoorwaarden. Aangezien deze ontwerp-Verordening ook de publikatie van de prijzen van de toekomstige methode in het vooruitzicht stelt, als de meest geëigende methode om discriminatie naar nationaliteit te onderkennen, kan over deze Verordening nog heel wat discussie worden verwacht, omdat met name van Nederlandse zijde tegen publikatie van de vervoersprijzen en -voorwaarden grote bezwaren bestaan. In dit verband zij in herinnering ge-

bracht, dat een verordening van de Hoge Autoriteit met betrekking tot de publikatie van de prijzen voor het wegvervoer van kolen en staal thans door de Nederlandse Regering wordt aangevochten voor het Europese Hof van Justitie. Het Nederlandse standpunt is, dat de verplichte tariefpublicatie de concurrentiemogelijkheid van onze vervoerders aanzienlijk verzwakt, omdat de Nederlandse vervoerders, wanneer zij lading bestemd voor of afkomstig uit andere landen vervoeren, sterk afhankelijk zijn van de mogelijkheid door een soepele prijsconcurrentie vervoerscontracten te krijgen. Ook valt naar Nederlandse opvatting niet in te zien waarom de concurrentiemethoden voor vervoersbedrijven op de gemeenschappelijke markt een andere moet zijn dan voor alle andere bedrijven. Ook bijv. in de industrie is discriminatie naar nationaliteit verboden, zonder dat evenwel verplichte prijspublicatie van enigerlei aard wordt overwogen. Een dergelijke publikatieplicht bestaat slechts voor producenten van kolen en staal in het speciale systeem geconstrueerd in het E.G.K.S.-verdrag, een systeem waaraan men naar Nederlandse opvatting ten onrechte tracht ook de vervoerders van kolen en staal te onderwerpen. Ten slotte moet in sterke mate worden betwijfeld of publicatie van tarieven wel elke discriminatie — voor zover men het over de inhoud van dit begrip al eens is — kan voorkomen. De praktijk in Duitsland, waar publikatieplicht op het gebied van de vervoersprijzen bestaat, rechtvaardigt een dergelijke twijfel alleszins.

Met betrekking tot de sociale politiek zij vermeld, dat een ontwerp-Verordening voor de statuten van het Sociale Fonds thans in de hoofdsteden wordt bestudeerd.

De coördinatie van de monetaire en conjunctuurpolitiek kwam onder andere ter sprake in de bijeenkomst van de Ministers van Financiën tezamen met vertegenwoordigers van de Europese Commissie op 16 en 17 juli jl. Hier vond een algemene gedachtenwisseling over verschillende aspecten van het nationale financiële beleid in de zes landen plaats, voor zover deze van belang kunnen zijn voor een goede functionering van de gemeenschappelijke markt. Ook werden besproken de mogelijkheden en de grenzen van de conjunctuurbeïnvloeding met financieel-politieke middelen en de belastingpolitiek.

De gunstige conjuncturele situatie in alle Lid-staten en het feit dat geen der partner-landen enigerlei moeilijkheid ondervindt met betrekking tot het betalingsbalansen-evenwicht, maakt dat de facto op het gebied van de monetaire en conjunctuurpolitiek thans geen problemen bestaan.

De verhouding tot de buitenwereld.

De E.E.G. en de economisch minder ontwikkelde landen.

In E.E.G.-verband wordt thans overleg gepleegd over de vraag, of en op welke wijze de E.E.G. activiteit zou moeten ontwikkelen op het gebied van de technische hulpverlening aan minder ontwikkelde landen. De Europese Commissie heeft reeds enige malen — onder andere voor het Europese Parlement — bepleit, dat de noodzaak van goede betrekkingen met de economisch minder ontwikkelde landen en het feit dat Europa in verhouding tot Amerika en zelfs Engeland zo weinig doet op het gebied van de hulpverlening, voor de E.E.G. de verplichting meebracht zelf actief op dit gebied te gaan optreden. Dit vraagstuk heeft vele aspecten. Men kan de

vraag stellen of de E.E.G. naast hetgeen reeds in het verband van de Verenigde Naties en ook bilateraal gebeurt, een nieuwe organisatie op het gebied van de internationale hulpverlening moet worden. Wanneer men van mening is dat de Europese landen te weinig doen, dan zijn er voldoende mogelijkheden om grotere bedragen ter beschikking te stellen van bestaande organisaties. Een andere vraag is, of de nog zo jonge Gemeenschap zich reeds thans op dit voor haar nieuwe en enigszins buiten het verdragsterrein vallende gebied moet begeven.

Met het aanstippen van deze problemen moge ditmaal worden volstaan. Duidelijke standpunten zijn door de Lid-staten nog niet ingenomen.

De Europese Economische Associatie.

In de vorige kroniek is melding gemaakt van de instelling van een speciaal comité bestaande uit vertegenwoordigers van de zes regeringen en de Europese Commissie, welke zou moeten trachten overeenstemming te bereiken over een gemeenschappelijk voorstel voor de Zes over de Europese Economische Associatie. Dit comité, dat wel enkele malen vergaderde, maakte in de afgelopen maanden geen wezenlijke vordering. Een gemeenschappelijk standpunt van de Zes is er dus nog steeds niet. De onderhandelingen in de O.E.E.S. over deze associatie staan stil.

De twee nieuwe feiten welke zich echter in de afgelopen maanden hebben voorgedaan zijn:

a. het tot stand komen van een vrijhandelsassociatie tussen zeven Europese landen, t.w. Denemarken, Noorwegen, Zweden, Engeland, Portugal, Oostenrijk en Zwitserland;

b. het verzoek van de Griekse en de Turkse Regering om onderhandelingen te mogen openen over een associatie-verdrag met de E.E.G.

Het plan van de vrijhandelsassociatie tussen de Zeven zal ik niet in het bestek van deze kroniek bespreken. Wellicht is hiervoor in een afzonderlijk artikel in „E.-S.B.” binnenkort gelegenheid. Vermeld zij slechts, dat de zeven betrokken regeringen, tijdens hun laatste bijeenkomst over het plan op 21 juli jl., de verklaring hebben afgelegd, dat zij met de instelling dezer vrijhandelsassociatie het spoedig tot stand komen van onderhandelingen tussen de E.E.G., de Zeven en de overige O.E.E.S.-landen wensten te bevorderen.

Het plan van de Zeven wordt thans uitgewerkt en omgezet in een verdragstekst, welke 31 oktober a.s. gereed moet zijn.

De totstandkoming van deze nieuwe groep zou meebrengen, dat er na 1 juli 1960 twee min of meer concurrerende economische groeperingen in Europa bestaan, welke leden elkaar vanaf 1 juli 1960 onderling 20 pCt. tariefverlaging geven — met uitzondering van een groot aantal landbouwprodukten binnen de Zeven. Waar het in de nabije toekomst om gaat, is of de Zes en de Zeven er in zullen slagen nog vóór die datum tot een akkoord te komen, waarbij deze tariefverlagingen ook over en weer tussen de beide groepen toegepast zullen worden. In de volgende kroniek hoop ik op de problemen welke daarbij rijzen nader te kunnen ingaan.

Op 25 juli jl. heeft de Raad van Ministers het Griekse verzoek om onderhandelingen over een associatie met de E.E.G. aanvaard. Een soortgelijk Turks verzoek is thans ingediend en aangenomen mag worden, dat in analogie met het Griekse geval ook het Turksé verzoek

zal worden ingewilligd. In de praktijk betekent dit, dat in de herfst exploitatie besprekingen zullen beginnen tussen Griekse en Turkse delegaties en de Europese Commissie, waarin zal worden onderzocht wat de Griekse en Turkse Regering wensen en welke technische problemen er bij een dergelijke associatie kunnen rijzen. In dit verband verdient vermelding, dat soortgelijke besprekingen ook reeds informeel zijn gevoerd door de Europese Commissie met een Tunesische delegatie. Ook Tunesië zou in de toekomst gaarne een associatie met de E.E.G. aangaan.

Hoewel het politiek natuurlijk ondenkbaar was, dat de E.E.G.-landen het verzoek van deze twee N.A.T.O.- en O.E.E.S.-partners rechtstreeks zouden hebben afgewezen, stelt een dergelijke associatie met Griekenland en Turkije de E.E.G. wel voor zeer moeilijke praktische en economische problemen. Het Griekse verzoek houdt in de eerste plaats in een verzoek om financiële hulp

voor de economische ontwikkeling van dat land; voorts vraagt Griekenland bepaalde garanties voor de afzet in de E.E.G.-landen van enkele belangrijke Griekse agrarische exportproducten; ten slotte zou Griekenland gaarne het recht hebben om de tarieven tegenover de E.E.G.-landen in een aanzienlijk langzamer tempo te mogen afbreken dan waarin de E.E.G. dit voor Griekenland zou moeten doen.

Het Turkse verzoek is iets minder gespecificeerd, maar bevat in grote lijnen de zelfde gedachte.

De beste oplossing voor het Griekse en Turkse probleem blijft, ook in de opinie van de Griekse en Turkse Regering zelve, de oplossing in het multilaterale verband van de O.E.E.S. Of dit mogelijk zal zijn, zal echter afhangen van de regeling welke er op den duur tussen de Zes en Zeven zal moeten komen. Bij deze regeling zouden dan tevens de nodige voorzieningen moeten worden getroffen voor Griekenland, Turkije, Ierland en IJsland.

's-Gravenhage, augustus 1959.

Prof. Dr. J. KYMMELL.

AANTEKENING

Zweedse ondernemingsresultaten in 1958

„Skandinaviska Banken” heeft een onderzoek ingesteld naar de gang van zaken in 1958 bij ongeveer 100 grote Zweedse ondernemingen. Deze ondernemingen hebben een totale jaarmzet van ca. Kr: 14 mrd.; rond 270.000 werknemers vinden er emplot. De resultaten van dit onderzoek zijn gepubliceerd in „Quarterly Review” van juli 1959. Het onderstaande is hieraan ontleend.

De ontwikkeling stond in 1958 onder invloed van de in 1957 ingetreden recessie. Desondanks bleef de daling van de totale omzet, vergeleken met 1957, beperkt tot 0,5 pCt. De voorafgaande jaren hebben steeds aanzienlijke stijgingen te zien gegeven: voor 1955-1957 gemiddeld ca. 10 pCt. per jaar. De ondernemingsresultaten liepen in 1958 voor de verschillende bedrijfstakken sterk uiteen. Voor alle 7 ijzer- en staalondernemingen in de onderzochte groep was de omzet lager dan in 1957. Van 5 maatschappijen, die zich zowel met houtexploitatie als met ijzer bezig houden, behaalde slechts één een hogere omzet, en van de 11 bosbouwondernemingen waren er slechts 2 met een hogere omzet. Bij alle 5 geënuquëerde scheepvaartmaatschappijen was de omzet achteruit gegaan. Van een voortgezette ex-

pansie was alleen sprake bij de machine-industrie, waaronder ook te rekenen de scheepsbouw. Van de 27 onderzochte ondernemingen in deze groep waren er slechts 7 met lagere omzetten; de gehele groep bereikte een omzetzijging van bijna 11 pCt.

De totale loonkosten bij de geënuquëerde ondernemingen vertoonden een verdere stijging, nl. van 3,6 pCt. tegenover 8,9 en 12 pCt. in resp. 1955 en 1957. De bescheiden toename in 1958 was grotendeels een gevolg van de daling van het aantal werknemers met bijna 2 pCt., terwijl in de voorgaande jaren dit aantal met 2 pCt. was gestegen. De overige kosten vertoonden in enkele gevallen een daling, bijv. voor brandstoffen en enkele grondstoffen, doch deze prijsdalingen waren onvoldoende om de stijging der loonkosten te compenseren. De bruto-winsten van de onderzochte groep ondernemingen, d.w.z. de exploitatiesaldi vóór aftrek van belastingen, afschrijvingen en dotaties aan bestemmings-reserves, daalden in 1958 met 2 pCt., na in de beide voorgaande jaren met 7 à 9 pCt. te zijn gestegen. Het zijn vooral de resultaten in de ijzererts mijnbouw en het hoogovenbedrijf die de bruto-winsten voor 1958 deden dalen. Daar-

Verkorte, gecombineerde balansen van ongeveer 100 grote Zweedse ondernemingen
(in miljoenen Zweedse kronen)

	1956		1957		1958		Toe- of afname	
							1956-57	1957-58
Activa								
Vlottende activa		8.506		9.115		9.051	+ 609	— 64
waarvan: voorraden	3.345		3.541		3.311		— 230	
kas en bank	1.745		1.997		2.363	+ 196	+ 366	
Vaste activa		6.791		7.958		8.342	+ 1.167	+ 384
Totaal der activa		15.297		17.073		17.393	+ 1.776	+ 320
Passiva								
Schulden op korte termijn		5.659		5.753		5.237	+ 94	— 516
Schulden op lange termijn		2.795		3.135		3.533	+ 340	— 378
waarvan: schulden aan pensioenfondsen	1.053		1.322		1.578	+ 269	+ 256	
Kapitaal en reserves		6.843		8.185		8.623	+ 1.342	+ 438
Totaal der passiva		15.297		17.073		17.393	+ 1.776	+ 320
Netto winsten		519		539		509	+ 20	— 30
Dividenden		357		364		372	+ 7	+ 8
Dividenden als een percentage van kapitaal en reserves		5,2		4,4		4,3		

tegenover stond een flinke winststijging in de machine-industrie en in de scheepsbouw.

De ongunstiger resultaten over 1958 en de vermindering van het bedrag der investeringsheffing leidden tot een merkbare daling van de door de ondernemingen betaalde belastingen. Anderzijds stegen de afschrijvingen op machines en gebouwen als gevolg van een verdere toename van de vaste activa. De dotaties aan pensioenfondsen waren ongeveer gelijk aan die in 1957, terwijl de reserves in versterkte mate werden verhoogd.

Uit het overzicht op blz. 725 blijkt, dat de liquiditeit in 1958 verder is verbeterd. De schulden op korte termijn zijn vrij sterk gedaald, die op lange termijn evenwel gestegen. Wat de vaste activa betreft, wordt erop gewezen dat het beeld, dat de cijfers voor de jaren 1956 t/m 1958 te zien geven, enigszins is vertroebeld door een aandelen-transactie tussen de Regering en de Grangesbergmaatschappij, als gevolg waarvan de vaste activa in 1957 een abnormale toename te zien gaven.

Samenvattend kan worden gezegd, aldus „Skandinaviska Banken”, dat de balansen voor 1958 een aanzienlijke versterking te zien geven, ondanks de wat minder gunstige resultaten. De verhouding tussen het eigen en vreemde kapitaal van de ondernemingen verbeterde en de liquiditeit — vooral in de vorm van kas- en banksaldi — steeg.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

Het tegoed van de banken bij De Nederlandsche Bank is in de week eindigend 31 augustus met een kleine f. 200 mln. afgenomen, en wel tot ruim f. 320 mln., dat is ca. f. 100 mln. beneden het verplichte kassaldo. Debet aan deze ontwikkeling was de fikse stijging van de bankbiljettencirculatie (f. 145 mln.), alsmede het opnemen van schatkistpapier bij de Agent (f. 15 mln.) en bij de Bank (f. 40 mln.).

De daling van het tegoed der banken beneden het verplichte kassaldo brengt bij het in ons land van toepassing zijnde kasreservesysteem mee, dat dit „tekort” in het resterende gedeelte van de lopende kasreserve-periode moet worden ingehaald. Hoewel er aan het eind van de verslagweek ca. f. 120 mln. aan schatkistpapier verviel, betekende dit dientengevolge niet het onmiddellijk einde van de krapteperiode. De officiële callgeldnotering, die 31 augustus met $\frac{1}{4}$ pCt. werd verhoogd, bleef dan ook de gehele week op $1\frac{1}{4}$ pCt. gehandhaafd.

De kapitaalmarkt.

De New Yorkse aandelenkoersen, die de laatste weken heen en weer hebben gezigzagd, moesten in de verslagweek een flinke deuk incasseren. Rechtstreekse aanleiding hier toe is waarschijnlijk het besluit van een aantal grote banken geweest, om de zgn. „prime rate” — de aan prima debiteuren in rekening gebrachte voorschotrente — te verhogen van $4\frac{1}{2}$ tot 5 pCt. Deze stap is gevolgd op een reeks van stijgingen van het toewijzingsdisconto voor 3-maands

schatkistpapier, dat laatstelijk in de Verenigde Staten op 3,98 pCt. werd vastgesteld, het hoogste niveau in 26 jaar en bijna $\frac{1}{2}$ pCt. boven het officiële disconto van de Federal Reserve Banks. Een dergelijke constellatie pleegt in de Verenigde Staten tot een verhoging van dit disconto te leiden, en de wijziging van de „prime rate” kan dan ook ten dele als een anticipatie hierop worden gezien. Anderdeels is zij een gevolg van de sterke stijging der kredietverlening door de handelsbanken — niet in het minst op het gebied van de consumptieve kredieten — welke maakt dat de verhouding tussen kredietverlening en toevertrouwde middelen het door de Amerikaanse banken als een maximum beschouwde percentage begint te naderen. Aldus wordt de Amerikaanse hoogconjunctuur op de klassieke wijze door een gebrek aan financieringsmiddelen „gesmoord”.

Uit het koersstaatje blijkt dat ook de Nederlandse aandelen het deze week flink te verduren hebben gehad. De obligatiekoersen hebben eveneens een veer moeten laten. Dit zal vooral aan het emissienieuws moeten worden toegeschreven; en daaraan heeft het in de verslagweek bepaald niet ontbroken.

In de eerste plaats werd bekend gemaakt dat de Bank voor Nederlandsche Gemeenten f. 100 mln. $4\frac{1}{2}$ pCt. 25-jarige obligaties à pari gaat emitteren. De inschrijving staat 10 september open, dus ongeveer zeven maanden na de vorige emissie van gewone obligaties en bijna vier maanden nadat op de obligatiemarkt ten gevolge van de ruime toewijzing op de inschrijvingen voor de staatslening een zekere mate van indigestie was ontstaan.

Het meest verrassende emissienieuws was evenwel, dat de Provincie Gelderland een rechtstreeks beroep op de kapitaalmarkt gaat doen door f. 10 mln. op rentegammavoorwaarden aan te bieden: de rente bedraagt $4\frac{1}{4}$ pCt., de emissiekoers 99 pCt. Het zullen stellig niet alleen de Provincie Gelderland en de emittente zijn die in spanning over de afloop dezer emissie gaan verkeren. Mocht de lening een succes worden dan is ook voor andere lagere overheidsorganen de mogelijkheid geopend om buiten de B.N.G. om kapitaalmarkt middelen aan te trekken. M.a.w. een succes van de lening Gelderland zou een bedreiging vormen voor het systeem van „centrale financiering” van gemeenten en provinciën via de Bank voor Nederlandsche Gemeenten, een systeem dat door de vorige Minister van Financiën a.i., dus door de huidige Minister Zijlstra, uitdrukkelijk werd voorgestaan.

Dat men Gelderland zijn gang laat gaan kan door verschillende oorzaken teweeg zijn gebracht. Ten eerste is het mogelijk dat de Regering overstag is gegaan. Een tweede mogelijkheid is dat deze poging van de Provincie als een soort markttest wordt beschouwd. En ten derde is het denkbaar dat Arnhem sneller op de recente stijging der obligatiekoersen heeft gereageerd dan Den Haag, zodat de Regering, nog voordat eventuele plannen tot wijziging van de rentegamma-condities konden worden gerealiseerd, bij verrassing werd genomen. Hetgeen overigens, gezien de emissie B.N.G. op iets aantrekkelijker voorwaarden, te begrijpen zou zijn.

Aan het eind van deze zonnige zomermaanden doet het weldadig aan van een emissie te vernemen waarbij ook aan de vakantiebelangen van de beleggers is gedacht. Hotel de Beurs emitteert nl. 6 pCt. zgn. huurprioriteitsobligaties, aan de eigendom waarvan het recht van voorbespreking is verbonden op één van de door de maatschappij in Frankrijk te bouwen bungalows.

Aand. indexcijfers	A.N.P.-C.B.S. (1953 = 100)	2 jan. 1959	28 aug. 1959	4 sept. 1959
Algemeen	255	321	312
Internat. concerns	375	464	450
Industrie	174	234	229
Scheepvaart	151	161	157
Banken	138	197	189
Indon. aand.	103	140	138

Aandelen

Kon. Petroleum	f. 183,20	f. 172,15	f. 167,20
Unilever	452	669 $\frac{1}{8}$	646 $\frac{3}{4}$
Philips	493 $\frac{3}{4}$	672 $\frac{7}{8}$	648
A.K.U.	262	381 $\frac{1}{2}$	379 $\frac{1}{4}$
Kon. N. Hoogovens	341	570	577
Van Gelder Zn.	193	258	254 $\frac{1}{2}$
H.A.L.	158 $\frac{1}{2}$	169 $\frac{3}{8}$	162
Amsterd. Bank	253 $\frac{1}{2}$	348 $\frac{3}{4}$	329 $\frac{3}{4}$
Ver. H.V.A. Mij-en	131 $\frac{1}{2}$	155 $\frac{3}{8}$	152

Staatsfondsen

2 $\frac{1}{2}$ pCt. N.W.S.	59 $\frac{3}{4}$	59 $\frac{3}{4}$	59 $\frac{3}{4}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt. 1947	90 $\frac{1}{8}$	94 $\frac{1}{8}$	93 $\frac{25}{32}$
3 $\frac{1}{4}$ pCt. 1955 I	87 $\frac{1}{2}$	90	89 $\frac{1}{4}$
3 pCt. Grootboek 1946	88 $\frac{1}{2}$	91 $\frac{1}{2}$	90 $\frac{1}{4}$
3 pCt. Dollarlening	90 $\frac{1}{4}$	92 $\frac{1}{2}$	92 $\frac{1}{4}$
4 $\frac{1}{2}$ pCt. Nederland 1958	99 $\frac{1}{8}$	101 $\frac{1}{8}$	100 $\frac{1}{8}$

Diverse obligaties

3 $\frac{1}{2}$ pCt. Gem. Rotterdam 1937 VI	90 $\frac{1}{8}$	94	94 $\frac{3}{4}$
3 $\frac{3}{4}$ pCt. Bk.v.Ned.Gem.1954 II/III	91 $\frac{1}{8}$	88	88 $\frac{1}{8}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt. Nederl. Spoorwegen	89	93 $\frac{3}{4}$	93
3 $\frac{1}{2}$ pCt. Philips 1948	95	96	95 $\frac{5}{8}$
3 $\frac{3}{4}$ pCt. Westl. Hyp. Bank	83 $\frac{1}{2}$	88 $\frac{3}{4}$	88
6 pCt. Nat. Woningb.len. 1957	110	111 $\frac{1}{8}$	111 $\frac{1}{4}$

New York

Aandelenkoersgemiddelde Dow Jones Industrials	588	663	652
--	-------	-----	-----	-----

M. P. GANS.

RECENTE PUBLIKATIES

O. Morgenstern: International financial transactions and business cycles. A study by the National Bureau of Economic Research. Princeton 1959, 591 blz., f. 50,50.

By exploring certain types of contact, notably interest and exchange rates, this volume, which is based on extensive statistical material and analysis, examines the specific manner in which economic disturbances spread through financial markets and operations among the economies of the United States and other countries.

R. A. Musgrave: The theory of public finance. A study in public economy. New York 1959, 628 blz., f. 57,25. The classical and Keynesian aspects are integrated into a general framework of fiscal analysis, combining a normative theory of tax and expenditure determination with a systematic analysis of the effects of budget policy upon the economy.

Dr. A. Nouwens: Openbare financiën. (Fiscale studiereserie, deel 11) Amsterdam 1959, 124 blz., f. 5,90.

H. Rudin: Kapitalentwertung und Kapitalverluste als Folge technischer Fortschritte und wirtschaftlicher Integration. Winterthur 1958, 241 blz., f. 24,75.

A. J. Youngson: Possibilities of economic progress. Cambridge 1959, 321 blz., f. 19,50.

C. F. Carter and B. R. Williams: Investment in innovation. New York 1958, 164 blz., f. 9,60.

Ch. F. Carter a. o. (editors): Uncertainty and business decisions; the logic, philosophy and psychology of business decision making under uncertainty. A symposium. Second edition. New York 1958, 168 blz., f. 18,40.

D. W. Ewing (editor): Effective marketing action. New York 1958, 338 blz., f. 26.

Thirty-nine leading executives and teachers of business administration show how dynamic concepts of marketing can be put into effective company operation.

Dr. A. M. Groot: Kostprijproblemen van de commerciële directeur. Alphen aan den Rijn 1959, 90 blz., f. 5,90.

Dr. A. M. Groot: Voorraadbeheersing, assortimentsbepaling en conditiepolitiek als problemen van het technische en commerciële bedrijfsbeleid. Alphen aan den Rijn 1959, 225 blz., f. 13,75.

H. Herholz: Betriebsorganisation. Gliederung und Aufbau. Mit 192 Formularen und Tabellen. München 1959, 249 blz., f. 24,70.

Prof. Dr. S. Kleerekoper: Vergelijkend leerboek der bedrijfs-economie. Deel 2 Groningen 1959, 486 blz., f. 27,50.

H. Koontz and C. O'Donnell: Principles of management. An analysis of managerial functions. Second edition. New York 1959, 718 blz., f. 32,15.

F. Kuipers: De organisatie en administratie van accountants- en administratiekantoren. Tweede herziene en uitgebreide druk. Nijmegen 1959, 83 blz., f. 6,25.

J. C. March and H. A. Simon: Organizations. New York 1958, 273 blz., f. 26.

Th. J. McNichols: Policy making and executive action. Cases on business policy. New York 1959, 693 blz., f. 32,15.

Opleiding tot Belastingconsulent

De Nederlandse Federatie van Belastingconsulenten (Bond en Instituut) organiseert mondelinge cursussen in AMSTERDAM, ROTTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, DEVENTER, ARNHEM en GRONINGEN o.l.v. Inspecteurs van 's Rijks belastingen.
Middelbare Schoolopleiding of gelijkwaardige ontwikkeling vereist.

EXAMENS ONDER RIJKSTOEZICHT

Prospectus en aanmelding:
BACHMANSTRAAT 39, DEN HAAG, TELEFOON 116914

Over de gehele wereld treft u kantoren van de N.H.M. aan. Het is voor de moderne zakenman van onschatbaar belang dat hij voor zijn internationale zaken gebruik kan maken van de diensten van een internationale bank. De N.H.M. is zowel in de landen van het Verre en Nabije Oosten als in Oost-Afrika en Amerika met eigen kantoren vertegenwoordigd en kan u waardevolle inlichtingen uit de eerste hand verschaffen.

Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.

Hoofdkantoor: Amsterdam, Vijzelstraat 32
160 kantoren in binnen- en buitenland

Bij de
**Hoofddirectie Financiële- en Economische Zaken
van het Staatsbedrijf der PTT**

bestaat plaatsingsmogelijkheid voor

accountants en economen

die genegen zijn om, nadaartoe van bedrijfswege een grondige opleiding en vorming te hebben ontvangen, ingeschakeld te worden bij de automatisering van de administratie van verschillende onderdelen van het PTT-bedrijf.

Het salaris is afhankelijk van vooropleiding en praktijk.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan de Hoofddirecteur Financiële- en Economische Zaken, Centrale Directie der PTT, Kortenaerkade 12, 's-Gravenhage.

Efficiency

bespoedigt
Uw contacten
met gegadigden

★

Indien
Uw telefoonnummer
in Uw annonce
moet worden
opgenomen,
vermeld dan
tevens het

NETNUMMER

weverij de ploeg nv bergeyk zoekt

DIRECTEUR VOORTBRENGING

Deze functionaris zal in samenwerking met de beide andere directeuren, resp. voor vormgeving en afzet, leiding geven aan de voortbrenging van een grote verscheidenheid van producten waaraan hoge kwaliteitseisen gesteld worden

Gedacht wordt aan een persoon van academisch niveau beschikkend over organisatietalent en ondernemerskwaliteiten en met inzicht in bedrijfseconomische en sociale problemen

Ruime bedrijfservaring bij voorkeur in de textielindustrie is vereist
Leeftijd: 35-45 jaar
Gegadigden dienen bereid te zijn zich aan een psychologisch onderzoek te onderwerpen

WEVERIJ DE PLOEG NV

Brieven die strikt vertrouwelijk behandeld worden te richten aan de directie van bovengenoemd bedrijf

GEMEENTE ROTTERDAM

Bij de dienst voor Sociale Zaken kan een

medewerker op academisch niveau

(socioloog, sociograaf of een der aanverwante studierichtingen) worden geplaatst, die belast zal worden met sociaal onderzoek.

Salarisgrenzen van f 5.339,- tot f 11.707,-.

Bij de vaststelling van de bezoldiging wordt rekening gehouden met leeftijd, opleiding en ervaring.

De regeling inzake vergoeding van reis- of pensionkosten en verhuiskosten is van toepassing.

Sollicitaties met vermelding van opleiding, levensloop en ervaring te richten tot burgemeester en wethouders en te adresseren aan de chef van het bureau Personeelvoorziening, kamer 331, stadhuis.

Inzending binnen 14 dagen onder no. 349.

EERSTE NEDERLANDSCHE

- **PENSIOEN REGELINGEN**
- **RISICO - HERVERZEKERING VAN PENSIOENFONDSEN**

**HOOFDKANTOOR
JOHAN DE WITTLAAN 50
's-GRAVENHAGE
TEL. (070) 51.43.51
POSTADRES: POSTBUS 5**

De

NEDERLANDSCHE MIDDENSTANDS SPAARBANK

te Amsterdam

acht het gewenst het volgende onder de aandacht te brengen:

Met een tijdsverloop van 8 jaar zal de functionaris die thans met de leiding belast is zijn taak neerleggen. Op dat moment zal een vervanger beschikbaar moeten zijn die behalve de nodige kennis te bezitten ook voldoende ervaring moet hebben verworven.

Met het oog daarop wordt reeds thans gezocht naar de toekomstige opvolger.

Wil men in aanmerking kunnen komen hiervoor dan lijkt het noodzakelijk dat men tenminste aan de volgende kwalificatie zal voldoen:

afgestudeerd econoom of jurist (waarbij voorkeur geldt voor de eerste categorie), belangstelling voor: statistiek,

effecten en

belegging in het algemeen,

intelligentie welke zwaarder zal tellen dan kennis van het Spaarbankwezen, leeftijd 30-35 jaar.

Opgemerkt moge nog worden:

Men krijgt de kans volledig te worden voorbereid op de t.z.t. te verrichten taak.

Groei en omvang van het bedrijf zijn bevredigend en rechtvaardigen goede verwachtingen. (Ingelegd kapitaal f. 117.000.000. Aantal agentschappen ca. 250).

Salaris zal nader worden bepaald i.v.m. de kwaliteiten waarover beschikt wordt.

De bereidheid medewerking te verlenen bij een psychotechnisch onderzoek dient aanwezig te zijn.

Sollicitaties (voorzien van de letter S op het couvert) te richten aan de afdeling Personeelszaken van de Nederlandsche Middenstandsbank N.V., Herengracht 580 te Amsterdam.

**HOLLANDSCHE SOCIETEIT
VAN LEVENSVZERKERINGEN N.V.**

Hoofdkantoor Nederland:
Herengracht 475, Amsterdam-C. tel. 221322
Head Office Canada:
1130 Bay Street, Toronto 5

**...meer dan anderhalve
eeuw levensverzekering**

N.V. BANK VOOR NEDERLANDSCHE GEMEENTEN

gevestigd te 's-Gravenhage

UITGIFTE VAN

f 100.000.000.— 4½ pCt. 25-jarige Obligaties 1959

Grootte der stukken: nominaal f 1000.— en f 500.—.

Na de toewijzing kunnen desgewenst, in de plaats van obligaties, schuldregister-inschrijvingen groot tenminste nominaal f 100.000.— worden verkregen.

Ondergetekende bericht, dat de inschrijving op bovengenoemde uitgifte zal zijn opengesteld op

DONDERDAG 10 SEPTEMBER 1959

van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 uur

TOT DE KOERS VAN 100 pCt.

bij de kantoren te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage, voorzover in genoemde plaatsen gevestigd, van:

**Rotterdamsche Bank N.V.
De Twentsche Bank N.V.
Amsterdamsche Bank N.V.
Incasso-Bank N.V.
Lippmann, Rosenthal & Co.
R. Mees & Zöonen
Nationale Handelsbank N.V.
Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.
H. Oyens & Zonen N.V.
Pierson, Heldring & Pierson
Hope & Co.**

alsmede ten kantore der Vennootschap

op de voorwaarden van het prospectus d.d. 3 september 1959.

Prospectussen en inschrijvingsbiljetten, alsmede, in beperkte mate, de statuten en het laatste jaarverslag, zijn bij bovenstaande inschrijvingskantoren verkrijgbaar.

's-Gravenhage, 3 september 1959.

N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten.

Maaik gebruik van de rubriek

Vacatures

voor het oproepen van sollicitanten voor leidende functies. Het aantal reacties, dat deze annonces ten gevolge hebben, is doorgaans uitermate bevredigend; begrijpelijk: omdat er bijna geen grote instelling is, die dit blad niet regelmatig ontvangt en waar het niet circuleert!

CENTRAAL BEHEER

Singel 126-130, Amsterdam-C.

ONDERLINGE VERZEKERINGEN VOOR HET BEDRIJFSLEVEN

WET-RISICO

Bedrijfs-w.a.-verzekering.

Motorrijtuigverzekering
w.a.-dekking voor alle
motorrijtuigen f. 500.000,-
per gebeurtenis.

Ongevallenverzekering voor
inzittenden van personen-
auto's.

BRAND-RISICO

Brand- en bedrijfsschade-
verzekering voor industriële
en andere objecten.

Belangrijke besparing op de
premie.

Verzekerd bedrag ruim
2 miljard gulden.

MOLEST-RISICO

Molestverzekering
ingeschreven bedrag ruim
7 miljard gulden.
Stormverzekering
verzekerd bedrag ruim
1 miljard gulden.

VERVOER-RISICO

Transportverzekering van
goederenzendingen in
binnen- en buitenland.

PENSIOEN-RISICO

Ouderdoms-, weduwen-,
wezen- en invaliditeitsver-
zekering van werknemers.
Verzekerd bedrag ruim
1 miljard gulden.
Belegd vermogen 250
miljoen gulden.

Deze topfunctionaris verdient een topsalaris maar ... kan hij ook bogen op een voldoende pensioenregeling?

Veelal niet! Hij moge dan al opgenomen zijn in de voor de overige werknemers getroffen voorziening doch deze blijkt doorgaans te gering in verhouding tot zijn inkomen. Hij ontvangt evenwel een zodanige beloning voor zijn arbeid dat hij geacht kan worden financieel in staat te zijn zelf de toekomst voor zich als ook voor zijn na te laten betrekkingen in geval van zijn vooroverlijden veilig te stellen hetzij door zelf-sparen dan wel door het aangaan van een levensverzekering.

In deze opvatting nu is een kentering gekomen en de oorzaken daarvan zijn niet ver te zoeken. De zware tol die de fiscus speciaal van de hogere inkomens heft en de steeds stijgende kosten van levensonderhoud zijn wel de voornaamste. Deze maken het voor hogere functionarissen steeds moeilijker de benodigde gelden voor de verzekering van hun toekomst af te zonderen.

In werkgeverskringen wordt er dan ook steeds meer toe overgegaan voor het onmisbare leidinggevende personeel — waarbij ook nog al eens in het geval van een naamloze vennootschap de directie zelf wordt betrokken — een aparte pensioenregeling op te zetten los van de voorziening voor de andere werknemers.

Ter waarborging van de daaruit voortvloeiende aanspraken nu verdient een verzekeringsovereenkomst alleszins aanbeveling!

R. Mees & Zoonen zullen in hun hoedanigheid van assurantiemakelaars voor belangstellenden gaarne vrijblijvend een voor de werkgever, zijn staf en de fiscus aanvaardbaar en ook praktisch uitvoerbaar plan voor dusdanige regelingen uitwerken. De plaats van de assurantiemakelaar immers is en blijft die tussen de vragers naar en de aanbieders van verzekering. Hij immers paart kennis van het vak en het bedrijf alsmede wetenschap op het terrein van het recht, de fiscale en sociale wetgeving aan neutraliteit en objectiviteit.

R. MEES & ZONEN

ROTTERDAM - AMSTERDAM - 'S-GRAVENHAGE - DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN - ALBLASSERDAM